

מסורת הש"ס

א) ונעמיין מה. פשי"ט
 ד"ה וזה חס י"ט לו מל
 טובי, ט' ז"ל א"ל,
 א) וניכסת הענין מדיולי
 ע"ש דמנזל רחיה כמו
 דוללל בשוקא חילין ס"ג,
 ד) ונעליקטו
 וז"ל ואמר ר"א אין ור"י,
 ו) שנת קלט. ע"ש צ"ב ת.
 ע"ש, ו) ונודד עדשים
 מירוס ותבשיל דעלופתין,
 ח) סוכה וכו'. ט' (ש"ל),
 ט) (ש"ל).

או תקרא. לעיל מיניה כתיב כי תראה ערוס וכסיתו היינו דומק
 העני ומבשרך לא תתעלם היינו אוהב את שכניו שהן כקרוציו ומקרב
 את קרוציו ונושא בת אחותו: כנגדו. חלוקה עליו וסותרת דבריו:
 מנגדרו. מדלל כתיב יו"ד לשון נגדל למקום ט: העיס נוספ.
 בתמיה א: ואם הפעם. מכלל
 דפעמים אחרים שמש ולא עלו בדעתו:
 ספי זכרות. כמו מבשרך את הגפן
 (כלאס פ"ו מ"ח): רוס המואזניה ועמה
 העמונית. יאלו מהם מלכים ונבואים
 נעמה אמו של רחבעם ואלא ממנה
 חוקיה ואסא יהושפט דהוה לדיקים
 גמורים וישעיהו הנביא דלמר מר אמון
 ואמליה אחיס הוה (מגילה דף ט:):
 שיעמדו על הקרקע. ייחוו אומנותם
 לעסוק בחריש ובקליר: וירדו
 מאניוסיס כל תופשי משוט אל הארץ
 יעמדו: וירדו. לשון ירדת ענינו:

- תורה אור השלם
- אז תקרא יהי יענה
 תישור ויאמר מנתי אם
 חסיר מתוקב מוטה שלח
 אצבע ודבר און.
 ישעיהו נח ט
 2. וקר ונקבה בראם
 וקרב אתם וקרא את
 שמם אדם ביום
 הקראים: בראשית ה ב
 3. השמים שמים לוי
 ויראין נתן לבני אדם:
 תהלים קטו טו
 4. ויאמר יהי אלהים לא
 טוב יהוה האדם לבדו
 אעשה לו עזר כנגדו:
 בראשית ב יח
 5. ויאמר האדם את
 הפעם עצם מעצמי
 ובשר מבשרי לאות
 וקרא אשתי כי מאיש
 לקחה זאת:
 בראשית ב כג
 6. ואברקה מברכתך
 ומקלקל את וברכתיך
 כל משפחת האדם:
 בראשית כ ג
 7. ואברקה יהי יקיה
 לגוי גדול ויעצום ויברכו
 בו כל גויה הארץ:
 בראשית יח יח
 8. וירדו מאניוסיסם
 תפשי משוט מלחים כל
 חבלי הים אל הארץ
 ועמדה: יחזקאל כו ט
 9. הכרתי גוים נשמו
 פנותם הורבתי חצותם
 מבלי עובר נצורו עריתם
 מבלי איש מאין יושב:
 צפניה ג ו
 10. אמרתי אך תיראי
 אותי תקחי מוקד ולא
 יקרת מעונה בך אשר
 פקדתי עליך אכן
 השבימו השחתו כל
 עלילותם:
 צפניה ג ז
 11. ומוצא אני מר
 מפות את האש אשר
 היא מצודים וחרמים
 לכה אסורים יקיה טוב
 לפני האלהים יקולט
 מוקדה וחוטא יקרב ביה.
 קהלת ו כ
 12. ואיש ברעהו יתהולל
 ואמת לא ידברו למדו
 לשונם דבר שקר וקצנה
 נלאה: ירמיהו ט ד

לעני רש"י

פירשו"י. שפ.
 טאפ"ט (ברפ"ד).
 שטיח.
 פלשטי"ר. לטיח.

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות

סג.

עין משפט גב מצוה

קב א טוע"פ א"ע סי'
 א טע"פ א ב"ה:
 קב ב מ"י פ"ה מלכות
 דעות הלכה י:

הגהות הב"ה

א) גמ' לא מתמרח' ל"ה
 כדבעי טוס ולא:
 ב) רש"י ד"ה מנגדו וכו':
 דמלקות הוא הק"ד:
 ג) ד"ה חסיון כוסם
 תמיה וכו' אדם אוכל
 חסיון כמות שהן
 ולובש פשתן כמות
 שהוא הק"ד: ד) ד"ה
 ואע"ג וכו' שכן (לפי
 השעה) תלמי' וכו' ס"א
 בעבודת הקרקע לפי
 השער: ה) ד"ה טעמא
 וכו' אכל וכו' שכן הוא לך
 ומכיון מל' והד"א:
 ו) תוס' ד"ה המלוה וכו'
 ומלאוהו רעות רבות
 וצרות הו:

מוסף רש"י

אז תקרא והי יענה.
 לעיל מיינה כתיב הלא
 פרוס לרבע לתמן וגו'
 ומבשרך אל תתעלם. היינו
 נושא בת אחותו ומקרב את
 קרוציו, וחובט את שכניו
 מני מתקרב את קרוציו
 דמחי (מסלי ט) טוב שכן
 קרוב מאלו חוקי ומלוה
 לעני בשעת דחקו ככלל
 פרוס לרבע לתמן וכו'
 מראה ערוס (מסדרין טו).
 משפ"ץ. מחוק (מגילה ד.
 ע"י). מתמסכן. מבדלו
 לדי עניות (סוטה יא).

תוספות ישנים

לאחי האם י"מ ונקט
 אחותו (לוחותי לא מנאל
 למסדה להשיאה אצל לא
 נקט בת אחתי ולאחי טרה
 ומשאה וי"מ דחוקת בת
 אחותו אצל לא בת אחי
 דלמי להפקע מלות יוס:
 א) אין לך (לוחותי) פחותה
 מקרקע ואל"ה ואל"ה אחי
 קאמר לעיל לא אדם שאין
 לו קרקע אינו אדם י"ל
 לדעתו יש לו לקנות
 [קרקע] או גם להשכיר
 למוות בניו אצל להיות בה
 כל עיקר מלאכתו: וכן ולא
 מדול. וי"מ מחוק כל
 שמשך קודם שמהיה עני
 ולא ישיא דמתי קאמר
 כי בפתקין אצל גלימת
 לא היה יש לו למכור כל
 אשר לו קודם שיהיה עני
 ונראה לפיכך כדלמחוק
 חלו טרפות סתם דלי
 בשוקא ור"ל זין ולא מדול
 כלומר קנה נגדמי איומי
 ולא תלמוד שריגלות יומר
 למנוח וזו לקנות מלאכות
 וכו"י ביסתקין אצל גלימת
 לא דודאי גלימת יש לו
 לחרוג בצניו דלמא לא
 מתמרח' לא עשהו כמיקנה
 היטב לפי ממונו:

המלוה סלע לעני בשעת דחקו. מקשה ר"ת דכפ"ק דחגיגה
 (דף ה. וס) אמר ומלאוהו ו) לרות רבות ורעות זה
 הממליץ מעות לעני בשעת דחקו ואומר ר"ת דהתם מיירי ששאל
 ממנו המושל מס חוקק למכור צימו או שדכו על כך זה ממליץ לו
 מעות ואם לא היה מוצא למכור היו
 מקלין מעליו והיינו לרות רבות שזכר
 למכור זול ומפסקי הכל ומסיק עלה
 דיינו דלמתי אינשי זוזא לעללא לא
 שכיח כל' לקנות מצוהה אין ממלאין
 לו מעות לתלמא סמיח כשדוחקין אותו
 למכור כמו תלווהו וזין (צ"ב דף טו):
 וכש"י פירש שס צנעין אחר:
אפילו ספינות הבאות מגריא
לאספמיא. מכל דריש
 שצא לרבות אפילו הגן שאין עומדים
 אלה מעט דכתיב: **שאין לך אומנות**
פחותה ב'. אף על גב דרבי אלעזר
 גופיה קאמר לעיל כל אדם שאין לו
 קרקע אינו אדם לר"ך לומר קרקע
 לצנות עליו שדור צו וגם לזוכך
 מוונותיו כדלמר רב פפא בסמוך וזע
 ולא תזון והכא מיירי צאדם שיעקר
 אומנותו כקרקע: **זבין ולא תיוול.**
 פי' בקונטרס לשון ללות כלומר מכור
 כלי תשמישן קודם שמתני וקאמר דמאי
 שאל דנקט ביסתקין טפי משאל מיילי
 ונראה לר"ת כפירוש ר"ת דמיוול ענין
 אריגה כמו סתם וזללי בשוקא (חולין ט).
 כלומר קנה בגדים ולא תלמוד כי יומר
 תרויח צנין מצאריגה אצל גלימת טוב
 לחרוג דלימוד לא מיתרמי ליה כרלונו:
 לרתה

והמלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב
 אומר 'אז תקרא והי יענה תשויע ויאמר הנני:
 סי' אש"ה וקרקע ע"ז וא"ת שתי' הברכו"ת
 תגר"י פחת": א"ר אלעזר 'כל אדם שאין לו
 אשה אינו אדם שנאמר 'זכר ונקבה בראם
 ויקרא את שמם אדם ואמר רבי אלעזר כל
 אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' 'השמים
 שמים לה' והארץ נתן לבני אדם ואמר רבי
 אלעזר מאי דכתיב 'אעשה לו עזר כנגדו
 וזכה עזרתו לא זכה כנגדו ואיכא דאמרי ר'
 אלעזר רמי כתיב כנגדו וקרינן כנגדו וזכה
 כנגדו לא זכה מנגדתו אשכחיה רבי יוסי
 לאליהו א"ל כתיב אעשה לו עזר במה אשה
 עזרתו לאדם א"ל אדם מביא חסיון חסיון
 כוסם פשתן פשתן לובש לא נמצאת מאירה
 עיניו ומעמידתו על רגליו וא"ר אלעזר מאי
 דכתיב 'זאת הפעם עצם מעצמי ובשר
 מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה
 והיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה
 ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב 'ונברכו בך כל
 משפחות האדמה אמר ליה הקב"ה לאברהם
 שתי ברכות טובות יש לי להברוך בך רות
 המואביה ועמשה העמונית כל משפחות
 האדמה אפילו משפחות הדרות באדמה אין
 מתברכות אלא בשביל ישראל⁷ כל גויי הארץ
 לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל ואמר רבי אלעזר עתידים כל
 בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע שנאמר 'וירדו מאניוסיסם כל תופשי
 משוט מלחים כל חובלי הים⁸ על הארץ יעמדו ואמר ר' אלעזר אין לך אומנות
 פחותה מן הקרקע שנאמר וירדו רבי אלעזר חויה לההיא ארעא דשדרי ביה
 כרובא לפותיא א"ל אי תשדריה לאורכיך הפוכי בעיסקא טב מינד רב על
 לבניי שיבילי חונהו דקא ניפין אמר להו אי ניפית איתגופי הפוכי בעיסקא טב
 מינד אמר רבא במאה זוזי בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה זוזי בארעא
 מילחא וחפורא ולא עוד אלא מוגניא ליה אארעא ומרמיא ליה תיגרי אמר רב
 פפא זרע ולא תזבין אע"ג דכי הדדי ניגהו הני מברכין זבין ולא⁹ תיוול הני
 מילי ביסתקין אבל גלימא לא מיתרמיא ליה⁶ טום ולא תשפין שפון ולא
 תיבני⁷ שכל העוסק בבנין מתמסכן קפון זבין ארעא מתון נסיב איתתא
 נחית דרגא נסיב איתתא סק דרגא בחר שושבינא א"ר אלעזר⁸ בר אבינא
 'אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר 'הכרתי גוים נשמו
 פנותם החרבתי חוצותם וכתיב¹⁰ אמרתי אך תיראי אתי תקחי מוסר רב הוה
 מיפטור מרביי חייא אמר ליה רחמנא ליצלך ממידי דקשה ממותא ומי איכא
 מידי דקשה ממותא נפק דק ואשכח¹¹ ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' רב
 הוה קא מצערא ליה דביתוהו כי אמר לה עבידי לי¹² מלופחי עבדא ליה
 חימצי חימצי עבדא ליה מלופחי כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר
 ליה איעליא לך אמך אמר ליה אנא הוא דקא אפיכנא לה אמר ליה היינו
 דקא אמרי אינשי דנפיק מינד טעמא מלפך את לא תעביד הכי
 'שנאמר¹² למדו לשונם דבר שקר העוה וגו' רבי חייא הוה קא מצערא
 ליה דביתוהו כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייית ניהלה אמר
 ליה רב והא קא מצערא ליה למר א"ל דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו

מן
 שנה לא תפקד עליה: שושבינא. אוהב טוב.
 חזר לך אדם חסוד להדק אחריו: בשביל ישראל. ליראס כדי שיחזרו בתשובה: חימלי. מין
 קטניות שמתן לא תפקד עליה: שושבינא. אוהב טוב. חזר לך אדם חסוד להדק אחריו: בשביל ישראל. ליראס כדי שיחזרו בתשובה: חימלי. מין
 קטניות שמתן לא תפקד עליה: שושבינא. אוהב טוב. חזר לך אדם חסוד להדק אחריו: בשביל ישראל. ליראס כדי שיחזרו בתשובה: חימלי. מין
 קטניות שמתן לא תפקד עליה: שושבינא. אוהב טוב. חזר לך אדם חסוד להדק אחריו: בשביל ישראל. ליראס כדי שיחזרו בתשובה: חימלי. מין

שההוא מחכים את אביו אני היה לי לעשות כן (ט) אצל אסא. דבר שקר הוא וכמיני למדו לשונם דבר שקר: כי הוה משכח מידי. דבר הראוי לה:
 מן